gemeente	: AALTEN
postcode + plaats	: 7121 ET AALTEN
straat + huisnr.	: Dijkstraat bij 6
naam object	: Beeld van H. Jozef
bescherming	: verzoek tot aanwijzing gemeentelijk monument
oorspr. functie	: bouwfragment/ornamentiek
huidige functie	: vrijstaand herdenkingsbeeld
bouwjaar	: 1902 (vermoedelijk)
kunstenaar/architect	: onbekend
stijl	:
beschrijver	: Gelders Genootschap/RO
datum beschr.	: 24 januari 2025 / 8 april 2025
datum foto	: 22 oktober 2024
bronnen	: - informatie van de verzoeker, - aanwijzingen mw. P. Verhoeven museum Catharijneconvent Utrecht - www.oudaalten.nl

Omschrijving

Zandstenen beeld van de Heilige Jozef met het Goddelijke Kind Jezus, staande tegen de voorgevel van de St. Jozefschool aan de Dijkstraat 6.

Historie en ligging

De voorganger van de St.-Jozefschool werd in 1882 gesticht als Bewaar- en Naaischool voor meisjes. Op 1 augustus 1884 werd deze voorganger omgevormd tot de school St.-Jozef voor gewoon lager onderwijs voor meisjes en in juni 1886 ook tot jongensschool voor gewoon lager onderwijs.

'Reeds jaren lang hadden wij den wensch gekoesterd het beeld van den H. Jozef, den bijzonderen patroon dezer school, in de daartoe bestemde nis te zien prijken, doch ter oorzake der vrij hooge onkosten daaraan verbonden, moest die wensch tot nu toe onvervuld blijven. Eindelijk is de Z. Eerw. Heer Pastoor er in geslaagd, die moeilijkheid uit den weg te ruimen, en werd op 21 juni 1902 het fraaie beeld van Jezus H. Voedstervader met het Goddelijke Kindje op de speelplaats aangebracht, tot groote vreugde van ons allen. Op 9 juli d.v. is door de Z. Eerw. Heer Pastoor, J.B. Wubbels, omringd van alle Zusters en de geheele schooljeugd, het beeld plechtig ingezegend.'
(bron: herinneringsuitgave Jozefschool, jaartal en auteur onbekend, p.15)

In de periode van het Rijke Roomse leven zijn er veel van soortgelijke heiligenbeelden gemaakt die gevels van (semi-)religieuze gebouwen sierden en kerkinterieurs opluisterden. Veel van deze beelden zijn overigens ook alweer verdwenen of dreigen te verdwijnen. Ook van de H. Jozef zijn rond 1900 talloze beelden gemaakt door diverse ateliers. Op basis van de stilistische kenmerken is het zeer lastig om het beeld toe te schrijven aan een bepaald atelier. Ook lijkt het beeld niet gesigneerd.

Het beeld van de H. Jozef is dus in 1902 ontworpen en op maat gemaakt voor een al bestaande nis in de gevel van de school uit 1882-1886. Het beeld staat nu op het voorplein, tegen het linkerdeel van de voorgevel van de huidige St. Jozefschool aan de Dijkstraat 6 in Aalten. Het heeft oorspronkelijk tussen 1902 en 1975 in een nis boven de hoofdingang van de toenmalige St. Jozefschool gestaan. De school uit 1884 is gesloopt en in 1975 vervangen door de huidige school in een kenmerkende post '65-architectuur. In september 1976 werd de school geopend. Het beeld uit 1902 herkreeg een nieuwe plaats op het voorplein. Later is het beeld nogmaals verplaatst tegen de voorgevel, waar het nu wat verscholen achter het opgaande groen staat.

Beschrijving beeld

Het gaat om een neogotisch beeld van de H. Jozef met Kindje Jezus op zijn rechterarm. Met zijn linkerarm houdt hij zijn mantel omhoog. Het is gemaakt van zandsteen (vermoedelijk Bentheimer steen) en staat op een kleine sokkel. Het beeld is ca 2,0 meter hoog

Waardering
Kunsthistorische waarden

De kunsthistorische waarde van het beeld wordt vooralsnog als laag aangemerkt. Dit wordt bepaald door de beschikbaarheid van dergelijke beelden, die destijds in grote aantallen, haast productiematig, zijn vervaardigd. Het beeld lijkt niet gesigneerd door het atelier of de kunstenaar. Desalniettemin is er wel sprake van enig vakmanschap van het atelier en de beeldhouwer. Het beeld is op meerdere plekken beschadigt door weersinvloeden, omdat het al langer tijd niet beschut staat.
Op basis van deze argumenten vertegenwoordigt het beeld vooralsnog een lage kunsthistorische waarde.

Ensemblewaarden

Het beeld is gemaakt als onderdeel van de gevelornamentiek van het inmiddels verdwenen schoolgebouw, dat niet direct bij de oplevering van de school (1882) lijkt te zijn geplaatst, maar pas op een later tijdstip (1902). Na de sloop van de school kreeg het beeld als bouwfragment of ornament een nieuwe vrijstaande (museale) opstelling op het voorplein van de nieuwe school. Van oorspronkelijke context en ensemble is daardoor geen sprake (meer).
Tot slot wordt door de verzoeker(s) aangegeven dat het beeld nog steeds verplaatsbaar moet zijn als ontwikkelingen daar aanleiding voor zijn.

Cultuurhistorische waarden

Het beeld vertegenwoordigt vooral een lokaal-historische waarde. Het beeld verbeeld mede de emancipatie van het katholieke volksdeel in het overwegend en dominant reformatorische dorp Aalten aan het eind van de 19de eeuw en het begin van de 20ste eeuw. In mindere mate herinnert het beeld ook aan de inspanningen van de van de zusters Franciscanessen van het aangrenzende St. Elisabethgesticht en aan de inspanningen van de textielondernemers Driessen. Deze ondernemers waren in het vierde kwart van de 19de eeuw van grote betekenis voor de gelijkwaardige positie van katholieken in Aalten en stimuleerden het R.K. lager onderwijs. Tot slot symboliseert de H. Jozef met het kind op de arm de erfenis uit het verleden waarop de huidige St.-Jozefschool is gebouwd.

Advies.

Op basis van bovengenoemde argumenten heeft het beeld onvoldoende waarde om het voor te dragen als beschermd gemeentelijk monument, zoals bedoeld in artikel 3 van de Erfgoedverordening gemeente Aalten 2017. Het beeld vertegenwoordigt wel degelijk lokaal-historische waarde, waardoor behoud op een andere wijze wel wenselijk is. Desnoods in een meer beschutte en museale opstelling. Dit komt ook tegemoet aan de wens van de verzoeker(s) dat het beeld verplaatsbaar moet blijven.

Geadviseerd wordt het verzoek tot aanwijzing als beschermd gemeentelijk monument af te wijzen. .

Het Elisabethgesticht aan de Dijkstraat, waar rechts nog een klein deel van de terug gelegen school is te zien. (bron: Oudaalten.nl)

de R.K. St. Jozefschool, waarschijnlijk kort voor de sloop in 1975. Boven de hoofdingang is het betreffende beeld te zien (bron: oudaalten.nl)

Beeld van de sloop van de school en het gespaarde beeld, dat hier wordt gereinigd.
(bron: parochie St.Ludger/Paulus)

oorspronkelijke plaats van het beeld na de opening van de nieuwe school in 1975.

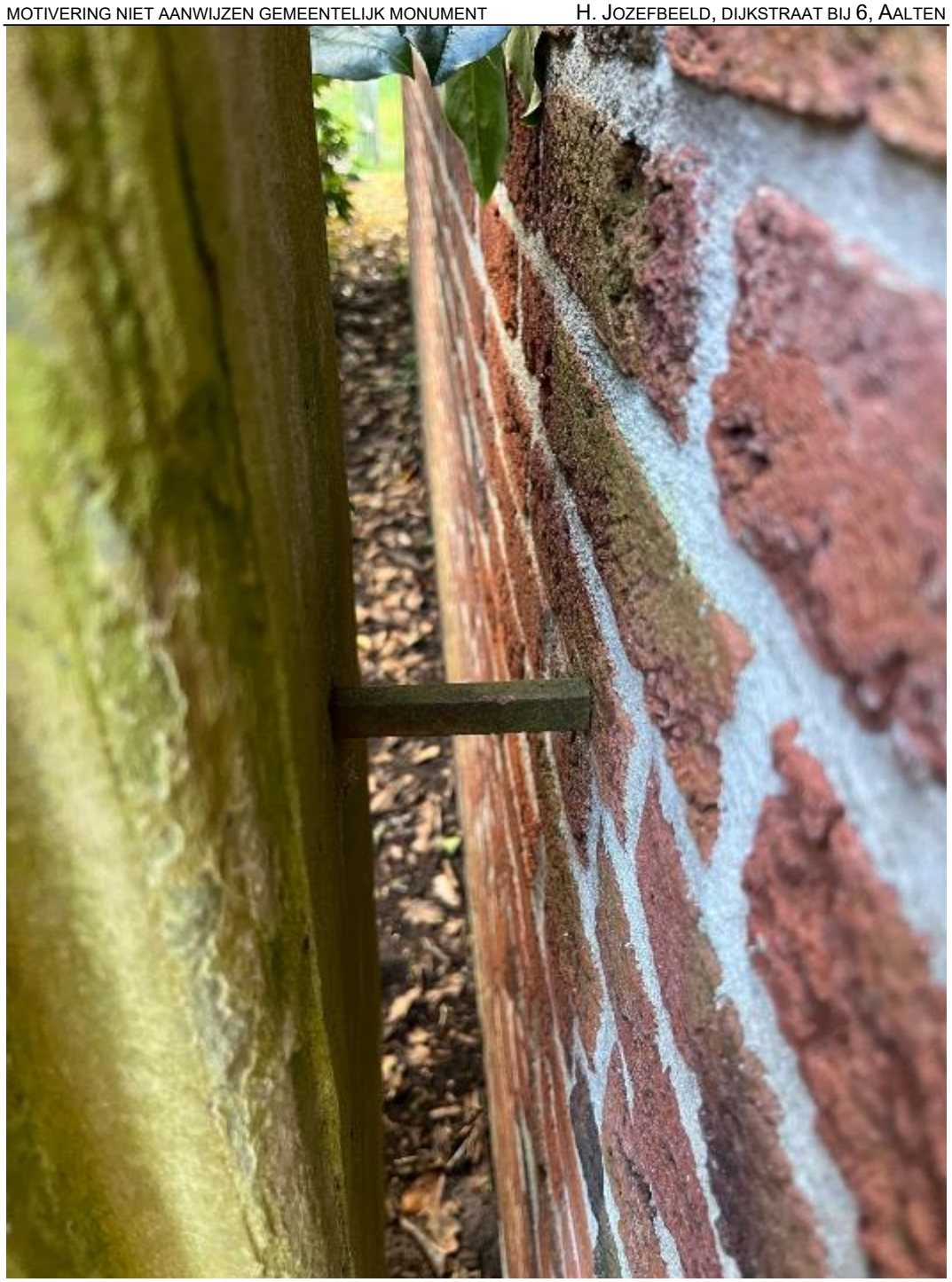
detailfoto’s van de hoofden

schade aan de hals en de nek

voet van het beeld

verankering/afstandhouder van het beeld aan de gevel van de school.